

RAZVOJ BRALNE PISMENOSTI: ANALIZA STANJA OBSTOJEČIH MODELOV, PROGRAMOV IN DIAGNOSTIČNIH SREDSTEV TER RAZVOJ MODELA IN DIAGNOSTIČNIH INSTRUMENTOV NA PODROČJU BRALNE PISMENOSTI

Avtorica DUŠICA BOBEN (e-TESTinfo letnik 1 (2011), št. 1)

Za Ministrstvo za šolstvo in šport smo v sklopu projekta Evropskih socialnih skladov s številno skupino strokovnjakov tri leta pripravljali šest psihodiagnostičnih preizkusov za govor in branje ter model za spodbujanje pismenosti pri otrocih in mladostnikih, ki je predstavljen v knjigi *Govor in branje otrok: ocenjevanje in spodbujanje*. Naj vam jih na kratko predstavimo.

Sodelavci v projektu so obravnavali dve področji:

- BRALNO PISMENOST dr. Sonja Pečjak, dr. Lidija Magajna, mag. Nataša Potočnik, metodologinja dr. Anja Podlessek in ilustratorka Ana Zavadlav;
- GOVORNO KOMPETENTNOST dr. Ljubica Marjanovič Umek, dr. Urška Fekonja Peklaj, dr. Simona Kranjc, metodologa dr. Gregor Sočan in dr. Luka Komidar ter ilustratorka Meta Lahdenmäki.

Sodelovalo je tudi približno 1200 otrok iz približno 10 vrtcev in 30 osnovnih šol ter 120 staršev.

Vsi instrumenti in knjiga so izdelani za naročnika Ministrstvo za šolstvo in šport, ki je lastnik avtorskih pravic. Za zdaj še ni uradne odločitve o tem, kdo bo pripomočke distribuiral, želimo pa si, da bi bil to Center za psihodiagnostična sredstva. (Opomba 2014: MŠŠ se je odločilo, da pripomočke prodajajo na Filozofski fakulteti.)

Ocenjevanje sporazumevalnih zmožnosti dojenčkov in malčkov (8–30 mesecev)

Avtorji priročnika so Ljubica Marjanovič Umek, Urška Fekonja Peklaj, Gregor Sočan in Luka Komidar. Z listo razvoja ocenjevalnih zmožnosti ocenjujemo zgodnjo govorno kompetentnost dojenčkov/malčkov, in sicer: razumevanje govora, začetke govorjenja in besednjaka ter simbolna dejanja in geste. Pripravljeni sta različici za dve starostni skupini: prvo izpolnjujejo starši in je namenjena dojenčkom od 8. do 16. meseca starosti; druga je namenjena malčkom, starih od 16 do 30 mesecev, in jo poleg staršev lahko izpolnjujejo tudi vzgojiteljice v vrtcu. Rezultate lahko interpretirajo *univerzitetni diplomirani psihologi, magistri psihologije, univerzitetni diplomirani specialni in rehabilitacijski pedagogi (smer surdo-logo) in magistri logopedije in surdopedagogike*.

Preizkus pripovedovanja zgodbe

Avtorji priročnika so Ljubica Marjanovič Umek, Urška Fekonja Peklaj, Gregor Sočan in Luka Komidar. Pripravljeni sta različici preizkusa za ocenjevanje pragmatične rabe jezika v dveh starostnih skupinah: slikovne predloge za zgodbo Rokavička za otroke, stare od 3 do 6 let, in zgodbo Žabji kralj za otroke, stare od 6 do 9 let. *Univerzitetni diplomirani psihologi, magistri psihologije, univerzitetni diplomirani specialni in rehabilitacijski pedagogi (smer surdo-logo), magistri logopedije in surdopedagogike* lahko ocenijo kvantiteto in kvaliteto uporabljenih besed ter povedi, priredja, vzročno-posledične odnose, dogodke, pripovedno perspektivo in otrokovo izražanje mentalnih stanj junakov.

Listo za oceno poznavanja otroških knjig in slikanic, ki sta jo ob pomoči strokovnjakov za otroško književnost sestavili Ljubica Marjanovič Umek in Urška Fekonja Peklaj, izpolnjujejo starši za svoje otroke, stare od 3 do 9 let. Pripravljeni sta različici za starše mlajših in starejših otrok. Starši prepoznajo dejanske in izmišljene avtorje knjig ter dejanske in izmišljene naslove knjig. Z listo posredno ocenjujemo skupno branje v družinskem okolju, ki je po raziskavah pomemben dejavnik za govorni razvoj in poznejše branje.

Splošni govorni preizkus – pisno sporočanje

Avtorji priročnika so Ljubica Marjanovič Umek, Urška Fekonja Peklaj, Gregor Sočan in Luka Komidar.

Preizkus se lahko uporablja individualno ali skupinsko in je namenjen ocenjevanju splošne govorne kompetentnosti otrok in mladostnikov, starih od 8 do 15 let. Oblika A je namenjena otrokom, starim od 8 do 11 let, oblika B pa mladostnikom, starim od 11 do 15 let. S preizkusom ocenjujemo pragmatiko, metajezikovno zavedanje in bralno pismenost.

Preizkus lahko uporabljajo *univerzitetni diplomirani psihologi, magistri psihologije, univerzitetni diplomirani pedagogi, magistri profesorji pedagogike, univerzitetni diplomirani specialni in rehabilitacijski pedagogi (smer surdo-logo) in magistri logopedije in surdopedagogike.*

Ocenjevalna shema bralnih zmožnosti učencev

Avtorice priročnika so Sonja Pečjak, Lidija Magajna in Anja Podlesek.

Ocenjevanje bralnih zmožnosti učencev je mogoče izvajati v prvem, drugem in tretjem razredu, zanj pa sta na voljo obliki za začetek in konec šolskega leta. *Šolski svetovalni delavci in učitelji* lahko z njo merijo fonološko zavedanje, poznavanje črk in koncepta branja, sposobnost predvidevanja, kakovost glasnega branja in hitrost (oz. avtomatiziranost) tihega branja, razumevanje prebranega ter motivacijo za branje.

Bralni test

Avtorice priročnika so Sonja Pečjak, Lidija Magajna in Anja Podlesek.

Z Bralnim testom merimo splošno bralno zmožnost učencev ob zaključku prvega izobraževalnega obdobja (tj. ob koncu tretjega razreda). Dosežek omogoča natančno identifikacijo avtomatiziranosti tehnike branja in stopnje bralnega razumevanja. *Šolski svetovalni delavci in učitelji* lahko Bralni test izvedejo skupinsko.